

Røverkollen-Steinbruvann

**

Referanse:

Bendiksen E. 2017. Naturverdier for lokalitet Røverkollen-Steinbruvann, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2016. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=6070>)

Referansedata

Fylke: Oslo
Kommune: Oslo
H.o.h.: 205-395moh
Areal: 1315 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2016
Inventør: EBE
Vegetasjonsone:
Vegetasjonseksjon: OC-Overgangsseksjon

Sammendrag

Verneforslaget Steinbruvann-Røverkollen ligger nord for Grorud og Romsås øst i Oslo på grensen mot Nittedal kommune og utgjør en hovedsakelig sør- og vestvendt barskog på forholdsvis grunne løsmasser. Området har variert topografi både på grov og fin skala noe som gir en forholdsvis stor nisjediversitet og dermed rom for flere arter.

Skogområdet har variert vegetasjonsdekke som spenner fra fattig til rik vegetasjon med både tørre og fuktige utforminger. De fattige typene dominerer med blåbærskog som den aller vanligste. En rekke av de 25 registrerte naturtypelokalitetene er rødlistede naturtyper av rikmyr, rik sumpskog og kalkskog. Granskog dominerer skogbildet særlig i den vestvendte lia ned mot Steinbruvann, men furuskog er utbredt på skrinnere mark som finnes spredt gjennom hele området. Påvirkningen er lavest i vest hvor det er lenge siden det sist ble drevet aktivt skogbruk, mens områdene nord for eksisterende Røverkollen naturreservat har langt høyere andel ungskog. Området ligger tett på svært mange mennesker og det er et utall stier på kryss og tvers gjennom hele området som brukes i rekreasjonssammenheng og til idrett/trening.

Det er registrert flere rødlistede arter innenfor gruppene vedboende og jordboende sopp og potensialet for rødlistede arter knyttet til død ved forventes og øke med økende dødved-dannelse i årene som kommer. Potensialet for å finne truede moser og lav vurderes som mindre godt, mens området derimot, hvert fall på litt sikt, kan ha en gunstig beliggenhet med tanke på å få en viktig funksjon for sjeldne og truede insektarter som prefererer solvarm liskog.

Lokaliteten skårer middels og høyt på 9 av 13 målte parametere, mens området gis lav vekt for fire parametere. Samlet vurderes området som regionalt verneverdig (**) og verdien av området må sees i sammenheng med både Røverkollen naturreservat og Slattumsrøa naturreservat som begge grenser til området og har både overlappende supplerende kvaliteter.

Området fanger opp enkelte mangler som er påpekt i verneevalueringene fra 2002 og 2010 (Framstad et al. 2002, 2003 og 2010). Det meste av arealet er lavereliggende, med høyeste punkt 401 meter over havet, kystnært og inneholder rike og høyproduktive områder, samt flere rødlistede naturtyper og enkelte dødvedrike biotoper. Området vurderes samlet å ha en middels god mangeloppfyllelse av disse kvalitetene.

Feltarbeid

Området har blitt registrert over en årrekke av flere ulike kartleggere. Egil Bendiksen i NINA kjenner området særlig godt og har beskrevet alle naturtypelokaliteter innenfor verneforslaget.

Undersøkelsen i 2013/14 er utført på oppdrag av friluftsforskningsorganisasjonen Lillomarkas Venner, for å få en oppdatering av naturverdier i forhold til tidligere rapport for hele Røverkollen/Bånkallåsen basert på undersøkelser på 1980-tallet. Mye av informasjonen i denne sammenstillingen er hentet fra denne rapporten.

Området har vært undersøkt primært med hensyn til vegetasjon, flora og funga (storsopp). Siden artsinventaret stort sett er kjent fra tidligere, har hovedmålet for kartleggingene i senere år først og fremst vært å foreta en naturtypekartlegging etter DN håndbok 13.

Samtidig er det imidlertid også løpende registrert noen nye karplantearter og spesielt storsopp, hvor fruktifisering kan være tilfeldig og et område aldri blir fullstendig uttømt for kunnskap. Floristiske undersøkelser på moser og lav er ikke prioritert i denne omgang, annet enn mer dominerende arter knyttet til naturtypelokalitetene.

Tidspunkt og værrets betydning

Oppdatert undersøkelse har vært utført gjennom sesongene 2012-2014, men det har også tilkommet data gjennom hele 30-årsperioden, blant annet gjennom bruk som supplementsområde til diverse forskningsprosjekter og lokalitet for workshop-ekskursjon (slørsopp) 2011.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er spilt inn for frivillig vern i 2016 i forbindelse med planlagte hogster i området. Det har strengt tatt ikke vært noe undersøkelsesområde i forbindelse med denne sammenstillingen og områdebeskrivelsen på dette faktaarket er tilpasset de grensene som er fremmet som mulig verneområde.

Tidligere undersøkelser

Området har en lang historie som potensielt verneobjekt og er del av et stort opprinnelig verneforslag presentert i rapporten «Flora og vegetasjon på Røverkollen. Forslag til vern av Røverkollen, Ravnkollen og Bånkallåsen», et oppdrag på vegne av Oslo kommune, etat for miljørettet helsevern (Bendiksen & Salvesen 1992). Oppdraget var opprinnelig i regi av Oslo helseråd, kontoret for natur- og miljøvernsaker med oppstart og delrapporter fra 1982, som et supplement til Verneplan for Marka. Forundersøkelsene til markaplanen var mangelfulle, og denne delen av Osloområdet var ikke undersøkt. Likevel har Røverkollenområdet vært kjent for sin svært spesielle flora og vegetasjon helt fra 1920-tallet, både av det botaniske fagmiljø ved Universitetet i Oslo og lokale amatørbotanikere. En mer detaljert historikk er gitt i ovennevnte rapport.

Et delområde langs markagrensa like ovenfor Sverre Iversens vei ble tatt inn i en den gang egen verneplan for kalkfuruskog (Bjørndalen & Brandrud 1989a, 1989b), som etter hvert ble behandlet som del av verneplan for barskog, fase 1. Dette resulterte i at et område på 125 daa ble vernet som Røverkollen naturreservat i 1993 som vil bli omgitt av det nye verneområdet i øst, vest og nord.

Deler av dagens verneforslag har tidligere blitt spilt inn for vern og større deler har senere blitt bevart gjennom en leieavtale med Oslo kommune. I perioden 2007-2011 ble området grundig inventert med hensyn til vedboende sopper, som supplementsområde til prosjektet «Hverdagshensyn og vern i skogbruket» (Bendiksen et al. 2014, Sverdrup-Thygeson et al. 2014a, 2014b).

Beliggenhet

Området ligger i Lillomarka innenfor Oslo kommune og Grorud bydel. Det ligger nord for boområdene Romsås og Grorud og utgjør mesteparten av Røverkollens vesthelling og sørvendte skogslirer fra toppen av Røverkollen og avgrenses i øst av stor høyspenttrase og i sør av Sverre Iversens vei. Store deler av Ravnkollen innlemmes også i verneforslaget.

Naturgrunnlag

Topografi

Mesteparten av området har på større skala vestlig og sørlig eksposisjon, men helt i øst mot høyspentgata er terrenget østvendt. Et grunt daldrag (V-Ø) skiller toppryggen av Ravnkollen fra Røverkollenmassivet. Lokalt er det mindre og større stup og rasmarker som på mindre skala gir økt variasjon til området. I en litt større, lokal forsinking i hovedlia i vest ligger eneste myr av noe størrelse, Takrørmyra. Et særlig markert kløftdrag, som går på skrå gjennom hele lisdia, er Tiedemannsdalen, forårsaket av en geologisk forkastningssprekk.

Geologi

Geologisk er Røverkollen en del av Nittedalskalderaen, som ligger innenfor Oslofeltet. Hovedbergarten er permisk grefsensyenitt (i området populært kalt grorudgranitt, jf, viktig lokalt produkt i steinhoggeropoken), som har gjennomgått betydelig benkning med mange lag av sprekkesoner, som delvis er vannførende. Vesentlig for vegetasjonsutformingen er de tallrike og isolerte kambrosilurblokkene som er rester av de eldre, ovenforliggende sedimentbergartene og som ble hengende igjen i smeltmassen da denne størknet til syenitt. Blokkene består av omdannet skifer og kalkstein og kan sees i dagen ved Frankrig i sør. De røper dessuten av frodig vegetasjon som består av nærings-, delvis kalkkrevende gras og urter, i motsetning til den nøysomme lyngdominerte vegetasjonen på de fattige eruptivbergartene. Kravfull vegetasjon sees også direkte på syenittberg der det drenerer mineralrikt vann fra kambrosilurbergartene, svært godt illustrert i områdene rundt eksisterende Røverkollen naturreservat.

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: OC-Overgangsseksjon, vektasjonsone: .

Området ligger i sørboreal vegetasjonssone, et lite areal helt i sør (Frankrig) faller innenfor boreonemoral sone. Vegetasjonsregion: Svakt oseanisk seksjon (O1) (-overgangsseksjon (OC)). Årlig nedbør er i intervallet 700-1000 mm normal årsmiddelnedbør (1961-1990).

Klima

Det er ingen spesielle lokalklimatiske forhold ved området som gir utslag på biomangfoldet.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Arealmessig er området dominert av fattige barskogstyper; først og fremst blåbærgranskog, men også større areal med lyngfuruskog. Lavfuruskog opptrer fragmentarisk på de mest grunnlendte partiene. Ett av disse er detaljert beskrevet som Einerlia (stort, åpent parti der skiløypa går nord for Tiedemannsdalen). I den opprinnelige rapporten fra 1992 er også de fattige vegetasjonstypene nærmere beskrevet.

Det som gjør området floristisk og vegetasjonsmessig særlig interessant er de spesielle geologiske forholdene. De isolerte forekomstene av kambrosiluriske bergarter – kanskje oftest skjult nede i bergmassen – gir skarpt atskilte arealer der vegetasjonen framstår som svært artsrik og frodig og i betydelig kontrast til naboarealer karakterisert av artsfattig og lyngdominert vegetasjon. Særlig er denne avvikende vegetasjonen knyttet til drag og forsinkinger der det er kalkrikt sig fra områder høyere oppe.

Disse geologiske forholdene er opphav til mange av de registrerte naturtypelokaliteter beskrevet innenfor undersøkelsesområdet, og naturtypene er nærmere beskrevet under presentasjonen av disse. Særlig rike områder er kartlagt som rike

sumpskoger, rikmyr og ulike varianter av kalkskog.

Rødlistede naturtyper registrert innenfor området (og som inngår i naturtypelokalitetene) er «grankildeskog», «rikere myrflate i lavlandet», «rikere myrkantmark i lavlandet», «lågurtgrankalkskog», «høgstaudegranskog», «lågurt-lyngfurukalkskog» og «kalkrik lavfuruskog».

Skogstruktur og påvirkning

Områdene vest for veien opp til toppen av Røverkollen er forholdsvis upåvirket av nyere tids flatehogster, som startet opp rundt 1950-tallet i denne regionen. Området antas å ha vært effektivt drevet i tidligere tider i form av den tids plukkhogst, som mesteparten av Oslomarka for øvrig. Boe & Sirevåg (1974) forteller om skogbruket i Romsås skog i eldre tid: Lars Christensen Sogn, som drev Romsås gård fra 1847 til 1894, drev hogst i Romsås skog. Han solgte trolig som de andre bøndene i området såkalte «props», ubarket smålast til bruk som støttepilarer i engelske kullgruver. P.H. Snellingen, som kjøpte gården i 1914, drev i stor målestokk. Han hyret hver vinter 8-10 mann fra Hadeland, Nannestad og Odalen til akkordarbeid. Snellingen hadde flere dampskogbruk. Rester av en gammel hestevei for skogsdrift er fortsatt tydelig i dag nord for Takrørmyra, der merket skiløype krysser forkastningssonen/Tiedemannsdalen.

Området har sikkert også vært påvirket til en viss grad av beitedyr; melkekuer, kviger og kalver på sommerbeite eller beite på dagtid, både fra Romsås/Grorudsida og Nittedalsida (jf. Bendiksen & Salvesen 1992: 14, Bendiksen 2010: 71).

Området var lett tilgjengelig også i eldre tider. Gamle Bergensveien, som avgrensner området i vest, er en av tre eldgamle forbindelsesveier mellom Vika og Nittedal. Den ble nedlagt i 1873 da Trondheimsveien fikk sin nåværende trasé. Bergensveien var også hovedvei til Bergen til 1873. «Almindelig Lande og Post Vey over Hadeland, Valdres og Filefjeldet til Bergen» kalles den på et kart fra 1803 (Boe & Sirevåg 1974). Det går en rekke gamle sagn om Bergensveien og Røverkollen, som i gamle dager skal ha vært tilholdssted for røvere. Derfor endret navnet seg fra Romskollen (etter gården Rommen) til Røverkollen.

Øst for veien mot Røverkollen er skogen langt hardere påvirket også i nyere tid og deler av området har yngre furuskog og til dels tett trolig plantet granskog. Større områder fremstår som ganske åpen mark med dårlig gjenvokst av skog.

Myr og sumpskog synes å ha vært spart for grøfting. Kun en liten strekning med nesten gjenvokst grøft er observert på myr langs grusvei til masta på toppen av Røverkollen.

Steinhoggervirksomheten i området synes stort sett å ha skjedd utenfor forslaget til avgrensning, men mindre brudd finnes særlig i tilknytning til tårnveien.

I dag er området aktivt benyttet som turområde for ikke minst mange tusen beboere på Romsås, Grorud og Ammerud. Det er et tett nettverk av aktivt benyttete stier, de fleste umerkede. Lysløypa mellom Romsås (Romsås kirke) og Steinbruvannet krysser gjennom området via daldraget som skiller Ravnkollen og Røverkollen. Bakkene fra toppen ender i laveste punkt nær sørenden av Blåtoppmyra, som har blitt beskåret langs vestre kant, og det går også en merket naturskiløype gjennom området. Den starter like nordvest for Romsås kirke og går over Takrørmyra og videre nordover til Romstjern.

De kjente røysene sørøst for toppunktet er gamle gravrøysler fra Bronsealderen.

I dag fremstår områdene øst for Tårnveien som forholdsvis marginale åpne skoger med en blanding av furu- og granskog, mens de vestre delene i stor grad består av ganske store områder med kompakt aldrende granskog som i hovedsak er en til tosjiaktet, men stedvis også godt flersjiaktet. På skrinne mark dominerer furuskog med enkelttrær med forholdsvis høy alder, men med gjennomgående ikke veldig gammel skog og med lite gammelskogselementer av furu.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Røverkollen-Steinbruvann. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Alle kjerner

Naturtype: -
BMVERDI:

Alle kjerneområder er lagt inn i Naturbase bortsett fra en naturtypelokalitet rett nord for Steinbruvann. Det henvises til Naturbase for en nærmere beskrivelse av disse. Noen av naturtypene ligger i første rekke innenfor Røverkollen NR og har kun små arealer innenfor dette verneforslaget som omkranser Røverkollen NR i øst, vest og nord. Totalt 25 naturtypelokaliteter finnes helt eller delvis innenfor verneforslaget og de utgjør et samlet areal på 187 dekar. Det er kartlagt 8 rike sumpskoger (59,6 daa), 6 kalkskoger (44,5 daa), 4 rikmyrer (22,2 daa), 3 gamle granskoger (41,4 daa), 3 høgstaudegranskoger (17 daa) og en naturtype med rikt berg (2 daa). Naturtypene utgjør 14,5 % av verneforslaget. Mindre biter av enkelte naturtypelokaliteter stikker marginalt utenfor verneforslagets grenser og områdene vurderes i god grad og være fanget opp av foreslått avgrensning.

Artsmangfold

Området har en stedvis rik karplanteflora der det er rikere løsmasser eller rikt sigevann fra ovenforliggende kalkrikt berg. Arter som solblom og enghaukeskjegg er kartlagt i området tidligere, men status for disse og noen andre sjeldne karplanter er usikker. Området har blitt undersøkt for vedboende sopp gjennom 30 år og det har trolig kommet inn noen nye vedtilknyttede vedboende sopp på gran som følge av en økende mengde død ved av dette treslaget. Det er imidlertid snakk om enkeltfunn og området kan ikke enda sies å ha noen veldig viktig funksjon for denne artsgruppen. På rikere mark er det funnet noen typiske jordboende sopp knyttet til rik lågurtmark og kalkmark. Området vurderes å ha et lavt potensial for spesielle moser og lav, men på sikt kan økende dødved mengde gi økt potensial for enkelte arter innen disse to organisme-

gruppene. Områdets beliggenhet som en del av Oslogryta med høyeste punkt under 400 meter over havet og en sør- og vestvendt eksposisjon gjør at området er ganske varmt om sommeren og dermed gunstig for en rekke truede insekter som er knyttet til gamle trær og død ved i denne regionen. Området grenser i nordvest til Slattumsrøa naturreservat og disse to områdene nære beliggenhet vil være gunstig for utveksling av arter over tid. Se artslisten for en oversikt over de mest interessante artsfunnene.

*Tabell: Artsfunn i Røverkollen-Steinbruvann. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.*

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Karplanter	Arnica montana	solblom	VU		
	Crepis praemorsa	enghaukeskjegg	NT		
	Fraxinus excelsior	ask	VU		
	Ulmus glabra	alm	VU		
Karplanter (Norge)	Hammarbya paludosa	myggblom	NT		
	Potentilla tabernaemontani	vårmure	NT		
Sopper	Alloclavaria purpurea	gråfiolett køllesopp	NT		
	Antrodiella citrinella	gul snyltekjuke	VU		
	Cortinarius bovinus	kuslørsopp	NT		
	Cortinarius cumatilis	praktslørsopp			
	Cortinarius lustrabilis	ferskenslørsopp	DD		
	Cortinarius neofurvolaeus		NT		
	Cortinarius transiens	oliven slimslørsopp	NT		
	Entoloma cuspidiferum	reddikrødspore	DD		
	Hygrophorus inocybiformis	mørkfibret vokssopp	VU		
	Hypocrea alutacea	kjerneklubbe	NT		
	Phellinus nigrolimitatus	svartsonekjuke	NT		
	Phellodon niger	svartsløvpigg			
	Phlebia centrifuga	rynkeskinn	NT		
	Sarcodon versipellis	gulbrun storpigg	NT		

Avgrensning og arrondering

De grensene som er foreslått for området gir en god beskyttelse av de naturkvalitetene som er registrert i området. Området grenser til vann, veier, bebyggelse og høyspentgater. Kun i nord grenser området til ordinær skog hvor grensene har noe justeringspotensial. Det er imidlertid ingen særlig viktige naturkvaliteter som er registrert utenfor foreslått grense i nord. Arronderingen av verneforslaget vurderes derfor som god.

Vurdering og verdsetting

Området har betydelige biologiske verdier knyttet til den svært spesielle berggrunnsgeologien, med hele 25 kartlagte naturtypelokaliteter, stort sett knyttet til nettopp dette forhold. Flere av de registrerte naturtypelokalitetene er også vurdert som rødlistede naturtyper. Tettheten av registrerte kjerneområder er forholdsvis stor i enkelte delområder. I tillegg finnes stedvis en betydelig mengde dødved i form av læger og gadd, særlig av gran. Arealet har som følge av dette et betydelig potensial med hensyn til å kunne gjenopprette en balansert dødvedprofil og reetablering av antatt tidligere utgåtte arter. Området skårer to stjerner på dødved mengde, men gis lav vekt for parameteren dødved-kontinuitet. Områder har ikke mange virkelig gamle trær, men andelen forholdsvis grov granskog begynner å bli høy og området skårer derfor to stjerner på denne parameteren, men gis bare en stjerne for parameteren gamle løvtrær. Edelløvsskog og -trær er i svært liten grad representert i området, men treslagsvariasjonen vurderes likevel som ganske god og gis middels skår.

Den geologisk betingete vekslingen mellom rike og fattige områder gir en totalt sett variert sammensatt vegetasjon og området skårer derfor gitt tre stjerner på denne parameteren. Selv om mye av området består av fattige vegetasjonstyper, er innslaget av rikere typer vurdert som så stort og spesielt at området skårer to stjerner på parameteren rikhet.

Området har både vestlig og sørlig eksposisjon på større skala og en del småskala topografisk variasjon, som gir økt nisjediversitet og med det økt biologisk mangfold. Området skårer derfor to stjerner for parameteren topografisk variasjon. Området gis to stjerner for størrelse og arronderingen vurderes som svært god. Området kan ikke sies å være svært rikt på sjeldne og truede arter. Det er registrert rødlistede arter av jordboende og vedboende sopp, samt en del karplanter, de

flESTE med status som nær truet. Antall arter og variasjonen i artssammensetningen gir en svak tostjerner for parameteren artsmangfold.

Totalt vurderes området som et regionalt viktig skogområde med betydelige naturkvaliteter (**).

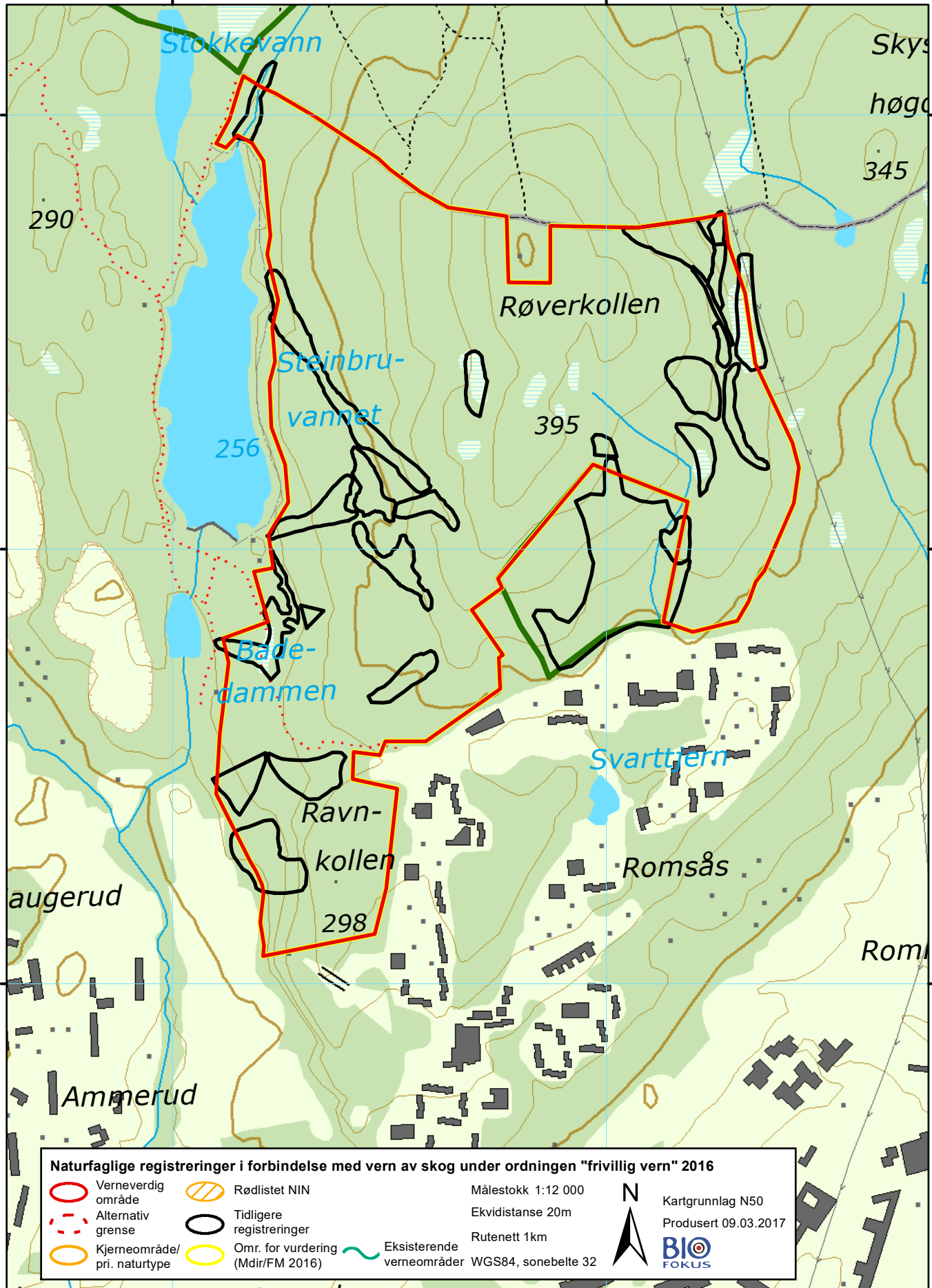
Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Røverkollen-Steinbruvann. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk variasjon	Vegetasjonsvariasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Alle kjerner												-	-	
Samlet vurdering	**	**	*	**	*	0	**	**	***	**	**	**	***	**

Referanser

- Bendiksen, E. 2014. Røverkollen - biologisk mangfold i gammelskog, med kartlegging og verdisetting av naturtyper. Upublisert rapport.
- Bendiksen, E. Salvesen, P. H. 1992 Flora og vegetasjon på Røverkollen forslag til vern av Ravnkollen, Røverkollen og Båndkallåsen. Rapport.
- Bjørndalen, J.E. & Brandrud, T.E. 1989c. Landsplan for verneverdige kalkfuruskooger og beslektede skogstyper i Norge. II. Lokaliteter på Østlandet og Sørlandet. Direktoratet for Naturforvaltning Rapport.
- Framstad, E., Blindheim, T., Erikstad, L., Thingstad, P.G. og Storeid, S-E. 2010. Naturfaglig evaluering av norske verneområder. NINA rapport 535. 177 s. + vedlegg.
- Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T.E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. – NINA Oppdragsmelding 769: 1-9.
- Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

Bilder fra området Røverkollen-Steinbruvann

Sumpskog nordvest i området i smal sprekkedal. Foto: Terje Blindheim

Søkk nord for Romsås kirke, rik sumpskog
Foto: Egil Bendiksen

Blåtoppmyra, rik sumpskog, BM-verdi C Foto: Egil Bendiksen

Lisøkk, rikere sump- og kildeskog/ gammel granskog, 4.08.2014
Foto: Egil Bendiksen